

ҚОНУНИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ДАР БОРАИ ҒАЛЛА ВА МАҲСУЛОТИ КОРКАРДИ ОН

Қонуни мазкур асосҳои ҳуқуқӣ, ташкилӣ, иқтисодии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он, талабот оид ба сифати ғалла ва тайёр кардани ғаллаи озуқавӣ, инчунин еми ҳайвоноти кишоварзӣ ва тухмиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- **ғалла** – ҳосили зироатҳои хӯшадор, лӯбиёӣ ва равғандор, ки мутобиқи стандартҳо ва регламентҳои техникии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасниф карда мешаванд;
- **муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он** – фаъолият оид ба истеҳсол, коркард, нигоҳдорӣ, тайёркунии, фурӯш, воридоту содирот, инчунин истифодаи партовҳои ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- **сифати ғалла (сифати маҳсулоти коркарди ғалла)** – маҷмӯи хусусиятҳои истеъмолии ғалла (маҳсулоти коркарди ғалла), ки ба талаботи стандартҳо, регламентҳои техникӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ғалла ва маҳсулоти коркарди он ҷавобгӯй мебошад;
- **истеҳсоли ғалла** – фаъолияти шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибкорони инфиродӣ, аз ҷумла хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) вобаста ба кишт, парвариш, ҷамъоварӣ ва интиқоли ғалла барои коркарди минбаъда;
- **маҳсулоти коркарди ғалла** – орд, ярма, маҳсулоти нону макаронӣ, еми чорвою парранда ва маҳсулоти дигари коркарди ғалла;
- **орд** – озуқаворие, ки дар натиҷаи осеб намудани донаҳои растаниҳои хӯшадор ва зироатҳои лӯбиёӣ ҳосил мешавад;
- **ярма** – озуқаворие, ки аз ғалладонаҳои бутун ва (ё) майдакардашудаи растаниҳои хӯшадор ва зироатҳои лӯбиёӣ ҳосил мегардад;
- **нигоҳдории ғалла** – раванди технологияи фароҳам овардани шароит барои таъмини бехатарӣ, ки ба нигоҳ доштани хусусиятҳои истеъмолии он мусоидат мекунад;
- **коркарди ғалла** – тозакунӣ, хушконидаи ва (ё) безараргардонӣ, инчунин бартараф кардани қисмҳои дорои арзиши пасти хӯроковорӣ бо мақсади таъмин намудани бехатарии ғалла ва бехсозии хусусиятҳои истеъмолии он;
- **безараргардонии ғалла** – таъсиррасонии кимиёвӣ, радиатсионӣ ё физикӣ ба ғалла бо мақсади нобуд сохтани зараррасонҳо ва микроорганизмҳо, аз ҷумла объектҳои карантинӣ;
- **регламенти техникӣ** – санади меъёрии муқарраркунандаи талаботи риояш ҳатмӣ, ки вобаста ба бехатарии маҳсулот, ҷараёни коркард, истеҳсол, истифодабарӣ, нигоҳдорӣ, интиқол, фурӯш, коркарди партовҳои он, иҷрои қор ва хизматрасонӣ таҳия шудааст;
- **хуҷҷатҳои техникӣ** – хуҷҷатҳое (талаботи техникӣ, дастурамалҳои технологӣ, дастурҳо), ки мутобиқи онҳо истеҳсол, нигоҳдорӣ, интиқол ва фурӯши ғалла ва маҳсулоти коркарди он амалӣ мегарданд;
- **сертификати сифати ғалла (сертификати маҳсулоти коркарди ғалла)** – хуҷҷати тасдиқунандаи сифату бехатарии ғалла ва маҳсулоти коркарди он, ки бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад;
- **захираҳои давлатии ғалла** – захираҳои мақсаднок, ки аз ғаллаи озуқавӣ, емӣ, тухмӣ, фурӯшӣ ва устуворгардонии бозори ғалла иборат мебошанд;
- **истифодаи партовҳои ғалла ё маҳсулоти коркарди он** – истифодаи ғалла ё маҳсулоти коркарди он, ки ба талаботи стандартҳо ва регламентҳои техникии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯй набуда, аз мақсадҳои таъиноти ғалла ё маҳсулоти коркарди он фарқ мекунад. (**ҚҶТ аз 25.06.2021 с., №1795**)
- **мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он (минбаъд - мақомоти ваколатдори давлатӣ)** – мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, ки татбиқи

сиёсати давлатиро дар бозори ғалла, Ҳамоҳангсозӣ ва танзими фаъолияти иштирокчиёни он, инчунин идора намудани захираҳои давлатии ғалларо амалӣ менамоянд.

Моддаи 2. Таснифоти ғалла

1. Вобаста ба таъиноти худ ғалла аз намудҳои озуқавӣ (бо мақсади хӯрокворӣ истифодашаванда), тухмӣ (барои кишт), инчунин вобаста ба сифатҳои навъӣ ва киштшаванда аз ғаллаи емӣ (барои хӯроки чорво ва парранда) иборат мебошад.

2. Таснифоти ғалла дар асоси маҷмӯи нишондиҳандаҳои биологӣ, технологӣ, тибқӣ, стандартҳо ва регламентҳои техникӣ оид ба ғалла ва маҳсулоти коркарди он амалӣ карда мешавад.

Моддаи 3. Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ғалла ва маҳсулоти коркарди он

Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ғалла ва маҳсулоти коркарди он ба Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 4. Вазифаҳои Қонуни мазкур

Вазифаҳои Қонуни мазкур иборатанд аз:

- коҳиш додани вобастагии истеъмолкунандагон ба бозори берунии ғалла, ба даст овардани тавозуни сатҳи зарурӣ ва воқеии истеҳсоли ғалла;
- муқаррар намудани асосҳои ҳуқуқии низоми назорати давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он ба мақсади фароҳам овардани шароити мусоид барои субъектҳои хоҷагидор;
- мусоидат намудан ба тичоратикунони муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он, рушди бозори ғалла ва ташаккули фазои рақобатпазир;
- муқаррар намудани тартиби бақайдгирии миқдор ва сифати захираҳои ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- мусоидат ба мутобиксозии сохтори истеҳсоли ғалла ба шароити табиӣ, иқлимӣ ва вазъи бозор, тақмили технологияи истеҳсол, нигоҳдорӣ, фурӯши ғалла ва маҳсулоти коркарди он.

Моддаи 5. Субъектҳои хоҷагидоре, ки ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он машғуланд

Ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он субъектҳои хоҷагидоре мансубанд, ки:

- ғалла ва маҳсулоти коркарди онро истеҳсол мекунанд;
- нигоҳдориҳои ғалла ва маҳсулоти коркарди онро анҷом медиҳанд;
- бо фурӯши ғалла ва маҳсулоти коркарди он машғуланд;
- бо воридоту содироти ғалла ва маҳсулоти коркарди он машғуланд.

Моддаи 6. Принсипҳои асосии ташкили фаъолият дар соҳаи муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он

Муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он ба принсипҳои зерин асос меёбад:

- кафолати манфиатҳои шаҳрвандон ва ҳифзи муҳити зист;
- самаранокӣ ва рақобати озод ҳангоми истеҳсоли ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- баҳисобгирӣ ва ҳисоботдиҳӣ ҳангоми истеҳсоли ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- истифодаи технологияи муосири истеҳсоли ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- шаффофияти иттилоот оид ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- пешгӯӣ ва банақшагирӣ ҳангоми истеҳсоли ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- таъмини риояи стандартҳо ва регламентҳои техникӣ, талабот оид ба бехатарии меҳнат ва ҳифзи муҳити зист.

Моддаи 7. Ҳуқуқи уҳдадорӣҳои субъектҳои хоҷагидорӣ, ки ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он машғуланд

1. Субъектҳои хоҷагидоре, ки ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он машғуланд, ҳуқуқ доранд:

- маълумоти ба фаъолиятшон вобастаро ба даст оранд, агар қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигареро пешбинӣ накарда бошад;
- дар интихоби расмии намунаҳо, баркашидани расмӣ, санҷиши сифату беҳатарии ғалла ва маҳсулоти коркарди он иштирок намоянд;
- ҳуқуқҳои дигари пешбиниамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро амалӣ намоянд.

2. Субъектҳои хоҷагидоре, ки ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он машғуланд, уҳдадоранд:

- чорабиниҳоро оид ба пешгирии вайроншавии ғалла ва маҳсулоти коркарди он таҳия ва амалӣ гардонанд;
- чорабиниҳоро оид ба таъмини бақайдгирии миқдору сифати ғалла таҳия карда, амалӣ намоянд;
- стандартҳо ва регламентҳои техникӣ, талаботи санитарӣ, санитария байторӣ, экологӣ ва беҳатарӣ аз сӯхторро риоя кунанд;
- сифат ва беҳатарии ғалла ва маҳсулоти коркарди онро тавассути истифодаи озмоишгоҳҳои истеҳсоли ва марказҳои санҷиши бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аккредитатсияшуда таъмин намоянд;
- қоидаҳои ташкил ва амалисозии чараёнҳои технологиро дар элеваторҳо ва корхонаҳои қабулкунандаи ғалла, корхонаҳои ордбарорӣ, ярмабарорӣ ва корхонаҳои истеҳсоли хӯроки омехтаи чорво риоя кунанд;
- уҳдадориҳои дигари пешбиниамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро иҷро кунанд.

Моддаи 8. Баҳисобгирии миқдору сифати ғалла

1. Баҳисобгирии миқдору сифати ғалла аз низоми мураттаби ҷамъоварӣ, баҳисобгирӣ ва ҷамъбаст намудани иттилоот оид ба амалиёти хоҷагидорӣ вобаста ба ғалла ва маҳсулоти коркарди он тавассути баҳисобгирии саросарӣ, бефосила ва ҳуҷҷатӣ мебошад, ки бо мақсадҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- назорати истеҳсол, нигоҳдорӣ ва истифодаи босамари ғалла;
- муайян намудани тағйирёбии нишондиҳандаҳои миқдору сифати ғалла ҳангоми истеҳсол, нигоҳдорӣ ва коркарди он;
- таъмини иҷрои дахлдори уҳдадориҳо мувофиқи шартномаҳои нигоҳдориҳои ғалла дар анбор;
- пешгирии вайроншавӣ ва паст шудани сифати ғалла.

2. Баҳисобгирии миқдору сифати ғалларо субъектҳои хоҷагидор бо тартиби муқаррарнамудаи *мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи кишоварзӣ* амалӣ менамоянд. **(ҚҶТ аз 25.06.2021 с., №1795)**

БОБИ 2. МУОМИЛОТИ ҒАЛЛА ВА МАҲСУЛОТИ КОРКАРДИ ОН

Моддаи 9. Хусусиятҳои муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он бо тартиби пешбиниамудаи Қонуни мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

2. Воридоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он, ки аз лиҳози ирсӣ дигаргун (модификатсия) карда шудаанд, ба Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ аст.

3. Тавассути ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври транзит интиқол додани ғалла ва маҳсулоти коркарди он, ки аз лиҳози ирсӣ дигаргун (модификатсия) карда шудаанд, тибқи шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

4. Муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он бе ҳуҷҷатҳои дахлдори тасдиқкунандаи ҷавобгӯӣ будани онҳо ба талаботи беҳатарӣ манъ аст.

5. Шахсоне, ки муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди онро амалӣ менамоянд, уҳдадоранд назорати истеҳсоли беҳатарии онро ташкил кунанд ва анҷом диҳанд, инчунин талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва меъёрии техникиро риоя кунанд.

Моддаи 10. Кишт ва истеҳсоли ғалла

1. Кишти ғалла бо назардошти дастовардҳои селекционӣ, ноҳиябандии навъҳои он, инчунин маҷмӯи чорабиниҳои муносири агротехнологӣ анҷом дода мешавад.

2. Дар таркиби тухмии барои кишт истифодашавандаи ғалла миқдори пайвастиҳои эҳтимолан хавфноки кимиёвӣ ва биологӣ, миқдори боқимондаи пеститсидҳо ва захрдоруҳо, моддаҳои омехтаҳои зарарнок набояд аз меъёрҳои ҷои муқаррарнамудаи регламентҳои техникӣ зиёд бошад.

3. Субъектҳои хоҷагидор уҳдадоранд, ки истеҳсоли ғалларо бо усулҳои таъминкунандаи ҳосилхезгардонии заминҳои таъиноти кишоварзӣ, инчунин маҳдудкунандаи таъсири номатлуб ба муҳити зист, ба роҳ монанд.

Моддаи 11. Нигоҳдорӣ ва хизматрасонӣ оид ба нигоҳдории ғалла

1. Нигоҳдории ғалла дар анборҳое, ки ба талабот ва меъёрҳои экологӣ, сохтмонӣ, зиддисӯхторӣ, санитарӣ эпидемиологӣ ва фитосанитарӣ ҷавобгӯй мебошанд, анҷом дода мешавад.

2. Хизматрасонӣ оид ба нигоҳдории ғалла тибқи талаботи тахассусӣ ва дар асоси шартномаи интихоби намунаи ғалла барои ташхис сурат мегирад.

3. Талаботи бехатариро ҳангоми нигоҳдории ғалла аз рӯйи дараҷаи хавфнокӣ регламентҳои техникӣ муқаррар менамоянд.

4. Масъулият барои нигоҳдории ғаллаи қабулшуда, таъмини сифати он ва риояи меъёрҳои талафоти табиӣ ғалла дар муддати нигоҳдорӣ ба зиммаи субъекти хоҷагидор вогузор карда мешавад, агар дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нагардида бошад.

Моддаи 12. Коркарди ғалла

1. Коркарди ғалла бо мақсади тозакунии, хушконида ва (ё) безараргардонӣ, инчунин бартараф кардани қисмҳои дорои арзиши пасти хӯрокворӣ (бехтан, тоза ва ҷудо кардан, дурушт кардан) ҷиҳати таъмин намудани бехатарии он ва беҳсозии хусусиятҳои истеъмолии ғалла анҷом дода мешавад.

2. Меъёрҳои талафёбии табиӣ ғалла ҳангоми тоза намудан, хушконида ё безараргардонии он бо регламентҳои техникӣ муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 13. Маҳсулоти коркарди ғалла

1. Маҳсулоти коркарди ғалла бояд дар шароити аз ҷиҳати гигиенӣ тоза истеҳсол, баркашида ва бандубаст шаванд, дар таркиби онҳо моддаҳои зараровар набоянд (ё ба сатҳи барои организми инсон безарар бошанд), ҳангоми нигоҳдорӣ, интиқол ва фурӯш бехатарии он таъмин карда шавад. Таҷҳизот, мавод ва маҳсулоти дар ҷараёни коркарди ғалла истифодашаванда бояд ба талаботи сифат ва бехатарӣ вобаста ба ҷунин таҷҳизот, мавод ва маҳсулот ҷавобгӯй бошанд.

2. Меъёри ҳосилшавии маҳсулоти коркарди ғалла (миқдор ё таносуби ғоизии маҳсулоти ҳосилшуда, ки дар натиҷаи коркарди миқдори муайяни ғалла ба вучуд меояд) бо регламентҳои техникӣ муқаррар карда мешавад.

3. Арзишнокии ғизоии маҳсулоти коркарди ғалла, аз ҷумла бо илова намудани витамину маъданҳо, бояд ба талаботи сифат ва бехатарии маҳсулоти хӯрокворӣ мутобиқ бошад ва эҳтиёҷоти физиологӣ инсонро ба моддаҳои зарурӣ ва нерӯӣ тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон қонеъ карда тавонад.

Моддаи 14. Фурӯши ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Фурӯши ғалла ва маҳсулоти коркарди он бо тартиби муқаррарнамудаи Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва меъёрии техникии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ мегардад.

2. Маҳсулоти коркарди ғаллаи барои фурӯш тайёршуда бояд ба стандартҳо, регламенти техникӣ ва меъёрҳои дигаре, ки талаботро нисбат ба маҳсулоти хӯрокворӣ, аз ҷумла ба тамғагузории он муқаррар менамояд, ҷавобгӯ бошад.

3. Дар варақаи замимаи борҷомаи маҳсулоти коркарди ғалла, тамғакоғаз ё борҷома бояд ба забони давлатӣ маълумоти ҳаммонандкунандаи маҳсулот, аз ҷумла маълумоте, ки номгӯи он тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба Ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон муқаррар карда шудааст, дарҷ гардад.

4. Фурӯши ғалла ва маҳсулоти коркарди он бе риояи талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва меъёрии техникӣ, қоидаҳои меъёрҳои санитарӣ, байторӣ ва фитосанитарӣ манъ аст.

5. Ҳангоми риояи накардани қоидаҳои меъёрҳои дар қисми 4 моддаи мазкур муқарраршуда, ки дар натиҷа ғалла ва маҳсулоти коркарди он хусусияти хавфнок пайдо мекунанд, соҳибони онҳо уҳдадоранд чунин ғалла ва маҳсулоти коркарди онро аз фурӯш гиранд ва тибқи ҳуҷҷати ташҳиси дахлдор коркард, инчунин партовҳои аз нав истифода баранд ё нобуд созанд.

6. Маҳсулоти коркарди ғаллаи муҳлати истифодааш гузашта ба тартиби муқаррарнамудаи Қонуни мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад барои ҳуҷҷати чорво ва парранда коркард ва (ё) нобуд карда шавад.

Моддаи 15. Воридот ва содироти ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Воридоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он ба Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад. Ба муомилоти озод баровардани нави ғалла ва маҳсулоти коркарди он, ки дар феҳристи давлатӣ ба қайд гирифта шудаанд, тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи гумрук дар сурати мавҷуд будани сертификати мутобиқат ё шаҳодатномаи эътирофи он, агар шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигарро муқаррар накарда бошанд, иҷозат дода мешавад.

2. Ба ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ғалла ва маҳсулоти коркарди он, ки сертификати дахлдорро надоранд, танҳо барои ба намоиш гузоштан, инчунин бо мақсади тадқиқотӣ ва санҷиш бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад ворид карда шавад.

3. Содироти ғалла ва маҳсулоти коркарди он бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Моддаи 16. Истифодаи партовҳои ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Истифодаи партовҳои ғалла ё маҳсулоти коркарди он дар мувофиқа бо *мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи кишоварзӣ* амалӣ карда мешавад. (ҚҶТ аз 25.06.2021 с., №1795)

2. Соҳиби ғалла ва маҳсулоти коркарди он уҳдадор аст, ки имконияти минбаъд аз рӯйи таъинот истифода бурдани онро истисно намояд. Имконияти минбаъдаи истифодаи ғалла ё маҳсулоти коркарди он ба сифати ҳуҷҷати чорво ва парранда бо ҳуҷҷати экспертиза муайян шуда, бо ҳадамоти давлатии байторӣ мувофиқа карда мешавад.

3. Соҳиби ғалла ва маҳсулоти коркарди он усулу шартҳои истифодаи партовҳои онҳоро интихоб намуда, бо *мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи кишоварзӣ* мувофиқа мекунад. (ҚҶТ аз 25.06.2021 с., №1795)

4. *Мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи кишоварзӣ* бо мақсади пешгирӣ намудани заҳролудшавии эҳтимолии шаҳрвандон, ҳайвонот ва парранда, паҳншавии бемориҳо ва олудашавии муҳити зист ҳуқуқ дорад дар бораи партовҳои ғалла ва маҳсулоти коркарди он, ки барои истифодаи минбаъда корношоям мебошанд, қарор қабул намояд ва уҳдадор аст нобудсозии онҳоро назорат кунад. (ҚҶТ аз 25.06.2021 с., №1795)

БОБИ 3. ТАНЗИМ ВА ДАСТГИРИИ ДАВЛАТИИ МУОМИЛОТИ ҒАЛЛА ВА МАҲСУЛОТИ КОРКАРДИ ОН

Моддаи 17. Принципи усулҳои танзими давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Танзими давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он аз маҷмӯи чорабиниҳое, ки фаъолияти дахлдори бозори ғалла, сифату беҳатарии ғалла ва маҳсулоти коркарди онро таъмин менамоянд, иборат мебошад.

2. Танзими давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он ба принципҳои зерин асос меёбад:

- афзалиятнокии таъмини беҳатарии инсон ва муҳити зист;
- самарабахшии истифодаи ғалла бо назардошти шартҳои захиравӣ, истеҳсолию технологӣ, экологӣ, иҷтимоӣ ва шартҳои дигар;

- фаъолияти озода иқтисодӣ, ягонагии фазои иқтисодӣ, таъмини риояи принципҳои умумии ташкил ва танзими муносибатҳои иқтисодӣ оид ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- волоияти Қонун, муттасилӣ, муназзамӣ, мушоҳидашавандагӣ, маҷмӯиат ва пешгӯишавии рушди соҳаи муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он.

3. Усулҳои танзими давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он аз инҳо иборатанд:

- муқаррар намудани талаботи зиддиинҳисорӣ нисбат ба ташкили муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он;

- муқаррар намудани талаботи ҳатмӣ барои татбиқ ва иҷро нисбат ба ғалла ва маҳсулоти коркарди он дар ҷараёни истеҳсол, нигоҳдорӣ, коркард, тозакунии, хушконидаи, безараргардонӣ, интиқол ва истифодаи партовҳо;

- дастгирии давлатии субъектҳои хоҷагидор, ки муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди онро амалӣ менамоянд;

- назорати давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он;

- сертификатсияи ғалла ва маҳсулоти коркарди он тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- назорати фаъолияти озмоишгоҳҳои ташхиси сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он;

- ташаккули захираҳои давлатии ғалла ва назорати миқдору сифати он;

- маблағгузориҳои давлатии ҷорабиниҳо оид ба ҳифз ва карантини растанӣ.

4. Тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад дигар усулҳои танзими давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он истифода карда шавад.

Моддаи 18. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба танзими муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он

Ба салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба танзими муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он мансубанд:

- таъмини татбиқи сиёсати давлатӣ оид ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он;

- ташкили захираҳои давлатии ғалла ва маҳсулоти коркарди он;

- қабул намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба танзим ва рушди бозори ғалла;

- таъмини устувории нархи ғалла тавассути мудоҳилаи (интервенсияи) давлатӣ ба бозори ғалла дар шакли харид ва мудоҳилаи молӣ;

- муқаррар намудани талабот нисбат ба субъектҳои хоҷагидор, ки нигоҳдориҳои ғалла ва маҳсулоти коркарди онро барои эҳтиёҷоти давлатӣ анҷом медиҳанд;

- муқаррар намудани шаклҳои дастгирии давлатӣ;

- муайян намудани самтҳои асосии ҳамкориҳои байналмилалӣ;

- муайян намудани мақомоти ваколатдори давлатӣ оид ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он;

- амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбинишудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 19. Ваколатҳои мақомоти ваколатдори давлатӣ (ҚЧТ аз 25.06.2021 с., №1795)

1. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи кишоварзӣ оид ба истеҳсол ва муомилоти ғалла ваколатҳои зерин дорад:

- амалӣ намудани сиёсати давлатӣ оид ба истеҳсоли муомилоти ғалла, мусоидат ба ташкили бозори ғалла, ҷамоҳангсозии фаъолияти иштирокчиёни он;

- таҳия намудани сиёсати барномаҳо ва дурномаҳои давлатӣ вобаста ба истеҳсоли ғалла;

- гузаронидани мониторинги бозори ғалла;

- мусоидат ва рушди селекция, тухмипарварӣ, технологияи коркарди зироатҳои ғалладонагӣ, нигоҳ доштани ҳосилхезии хок ва ҳифзи растанӣҳо;

- таҳия ва ба мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи омор мувофиқа намудани шаклҳои намунавии ҳисоботи субъектҳои хоҷагидор дар соҳаи истеҳсол, нигоҳдорӣ, фуруш ва истифодаи партовҳои ғалла;

- додани тавсияҳо ҷиҳати риоя намудани талаботи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба истеҳсоли ғалла ва муомилоти он;

- мусоидат ба рушди селекция, тухмипарварӣ, технологияи коркарди зироатҳои ғалладонагӣ, нигоҳ доштани ҳосилхезии хок, ҳифз ва карантини растанӣ;

- таҳияи низомномаи нозирони давлатии ғалла, тартиби гузарондани таъхиси сифати ғалла ва додани шиносномаи сифати ғалла, регламентҳои техникии истеҳсол, нигоҳдорӣ ва коркарди ғалла ва пешниҳоди онҳо барои тасдиқ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- таҳия ва бо мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи омор мувофиқа намудани шаклҳои намунавии ҳисоботи субъектҳои хоҷагидор дар соҳаи истеҳсол, нигоҳдорӣ, тозакунии, хушконидаи, безараргардонӣ, интиқол ва истифодаи партовҳои ғалла;

- назорати истифодаи захираҳои давлатии ғалла дар доираи ваколатҳои муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи саноат ва технологияҳои нав оид ба истеҳсоли саноатии маҳсулоти коркарди ғалла ваколатҳои зерин дорад:

- амалӣ намудани сиёсати давлатӣ дар соҳаи истеҳсоли саноатии маҳсулоти коркарди ғалла;

- таҳия намудани барномаҳо ва дурнамоҳои давлатии истеҳсоли маҳсулоти коркарди ғалла;

- амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон.

3. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи бехатарии озуқаворӣ оид ба бехатарии озуқавории ғалла ва маҳсулоти коркарди ғалла ваколатҳои зерин дорад:

- амалӣ намудани сиёсати давлатӣ оид ба бехатарии озуқаворӣ дар соҳаи муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он;

- назорати давлатии бехатарии ғалла, маҳсулоти коркарди ғалла ва карантини растанӣ;

- амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон.

4. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдо оид ба стандарт ва сифати ғалла ваколатҳои зерин дорад:

- стандартикунонии техникӣ ва баҳодиҳии мутобиқати ғалла;

- назорати давлатии риояи талаботи регламентҳои техникӣ ва стандартҳои давлатии истеҳсол ва муомилоти ғалла;

- назорати фаъолияти озмоишгоҳҳои санҷиши сифати ғалла оид ба риояи тартиби гузаронидани таъхиси сифати ғалла;

- амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон.

5. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи захираҳои моддии давлатӣ оид ба захираи давлатии ғалла ваколатҳои зерин дорад:

- назорати истифодаи захираи давлатии ғалла ва маҳсулоти коркарди он, пурра намудани захираи ғалла дар ҳаҷми муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон.». (ҚҚТ аз 25.06.2021 с., №1795)

Моддаи 20. Ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар соҳаи муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он

Ба ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар соҳаи муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он дохил мешаванд:

- тасдиқи барномаҳои маҳаллии рушди истеҳсоли ғалла ва маҳсулоти коркарди он, назорати иҷрои онҳо;

- ҷудо намудани қитъаҳои замин барои кишти ғалла бо назардошти дастовардҳои селекционӣ;

- назорати риояи талабот нисбати ноҳиябандии навъҳои зироатҳои кишоварзӣ, истифодаи мақсадноки қитъаҳои замин;

- мусоидат намудан ба фаъолияти субъектҳои хоҷагидоре, ки ғаллаи хушсифатро бо мақсади ғанигардонии бозори истеъмоли дохилӣ истеҳсол меkunанд, инчунин ба субъектҳои дигар, ки нигоҳдорӣ, тозакунии, хушконидаи, безараргардонӣ, интиқол ва истифодаи партовҳои ғалла ва маҳсулоти коркарди онро анҷом медиҳанд;

- бо тартиби пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом додани назорат ва ҳамоҳангсозии фаъолияти субъектҳои хоҷагидор оид ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он;

- амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 21. Шаклҳои дастгирии давлатӣ

Бо мақсади таъмини устуворию бозори ғалла шаклҳои зерини дастгирии давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он амалӣ карда мешаванд:

- таъмини хоҷагиҳои махсуси тухмипарварӣ бо тухмиҳои аълосифат ва хушсифат бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- ҷудо кардани маблағ аз буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои чорабиниҳои карантинӣ ва муҳофизати растанӣ;
- додани тухмӣ ба истеҳсолкунандагони ватании маҳсулоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- мусоидат намудан ба истифодаи технологияҳои нав;
- ташкил намудани таҳвили лизингии техника ва таҷҳизот;
- хариди ғалла ва маҳсулоти коркарди он барои эҳтиёҷоти давлатӣ;
- шаклҳои дигари дастгирии давлатии муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 22. Самтҳои дастгирии давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Дастгирии давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он дар самтҳои зерин анҷом дода мешавад:

- маблағгузории барномаҳои давлатии илмӣ тадқиқотӣ ва корҳои таҷрибавию конструкторӣ оид ба селекция, тухмипарварӣ, нигоҳдории ҳосилхезии хок, истеҳсол, такмилдиҳӣ, нигоҳдорӣ ва коркарди ғалла, инчунин таҳия ва ҷорӣ намудани технологияҳои нав дар ин самт;
- рушди инфрасохтори бозори ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- суғуртаи фаъолият оид ба муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- самтҳои дигаре, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст.

2. Тартиби дастгирии давлатии истеҳсоли ғалла ва маҳсулоти коркарди онро санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамоянд.

БОБИ 4. СИФАТИ ҒАЛЛА ВА МАҲСУЛОТИ КОРКАРДИ ОН

Моддаи 23. Таъмини сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он

Сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он тавассути усулҳои зерин таъмин карда мешавад:

- бамеъёрдарории талабот;
- гузарондани ташҳис;
- арзёбии сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он ва бақайдгирии давлатии гигиениии он;
- сертификатсия;
- талабот нисбат ба бехатарии ғалла ва маҳсулоти коркарди он;
- назорати давлатӣ.

Моддаи 24. Бамеъёрдарории талабот нисбат ба сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Бамеъёрдарории талабот нисбат ба сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он, муайян кардани стандартҳо ва талабот нисбат ба шароити истеҳсол, тайёркунии, сифатнокӣ, интиқол, нигоҳдорӣ, коркард, фурӯши ғалла ва маҳсулоти коркарди он бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бамеъёрдарории техника» анҷом дода мешаванд.

2. Сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он бояд ба талаботи Қонуни мазкур, регламентҳои техникӣ, қоидаҳои меъёрҳои санитарӣ ва фитосанитарӣ, санадҳои дигари меъёрии техникӣ ҷавобгӯӣ бошад.

Моддаи 25. Экспертизаи сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Экспертизаи сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он аз ҷониби озмоишгоҳҳои, ки бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аккредитатсия шудаанд, гузаронда мешаванд.

2. Ғалла ва маҳсулоти коркарди он, ки аз рӯи натиҷаи тадқиқот барои истифодаи мақсаднок корношоям доништа шудаанд, бо мақсади муайян намудани имконияти истифодаи минбаъдаи он ва ё нобудсозии он бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми дахлдори давлатӣ, ки аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шудааст, бояд аз таҳҳис гузаронда шаванд.

3. Ғалла ва маҳсулоти коркарди он, ки аз ташхис гузаронда мешаванд, бояд ба таври махсус, бо нишон додани ҳаҷми он ва риоя намудани шартҳои истиснокунандаи дастрасии онҳо, инчунин риояи талаботи бақайдгирии сифату миқдор, нигоҳ дошта шаванд.

4. Харочоти вобаста ба ташхис, нигоҳдорӣ, интиқол, нобудсозии ғалла ва маҳсулоти коркарди он, ки барои истифода аз рӯи таъиноти мақсаднок корношоям эътироф шудаанд, аз ҳисоби соҳиби онҳо пардохт карда мешаванд.

Моддаи 26. Арзёбии сифати ғалла, маҳсулоти коркарди он ва бақайдгирии давлатии гигиениин он

1. Сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он дар озмоишгоҳҳои махсус бо тартиби муқарраргардида аз рӯи усули ягона арзёбӣ мешавад.

2. Таркиби ғалла ва маҳсулоти коркарди он, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон истеҳсол мешаванд ё ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид мегарданд, аз рӯи нишондиҳандаҳои кимиёвӣ, биологӣ, токсикологӣ ва радиологӣ таҳлил ва арзёбӣ карда мешавад.

Моддаи 27. Сертификатсияи сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Сертификатсияи сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди он дар ҳолатҳои зерин гузаронда мешавад:

- ҳангоми харид барои эҳтиёҷоти давлатӣ;
- ҳангоми воридот ба ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ва содироти он ба хориҷи ҷумҳурӣ;
- ҳангоми муроҷиати субъектҳои хоҷагидор, ки истеҳсол ва нигоҳдории ғалла ва маҳсулоти коркарди онро анҷом медиҳанд;
- ҳолатҳои дигари муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Тартиби сертификатсияи сифати ғалла ва маҳсулоти коркарди онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи талаботи муқаррарнамудаи Қонуни мазкур ва санадҳои дигари меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 28. Талабот нисбат ба бехатарии ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Истеҳсолкунандагон вазифадоранд, ки ба харидорон ва (ё) истеъмолкунандагон оид ба бехатарии ғалла ва маҳсулоти коркарди он маълумоти пурра ва дақиқ пешниҳод намоянд.

2. Муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он бояд дар шароити таъмини бехатарӣ ва нигоҳдории нишондиҳандаҳои сифати он анҷом дода шавад.

Моддаи 29. Назорати давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Назорати давлатии муомилоти ғалла ва маҳсулоти коркарди он бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

2. Назорати давлатии сифати ғалла, назорати муайян намудани нишондиҳандаҳои сифати ғалларо ҳангоми қабул дар корхонаҳои ғаллақабулкунанда, инчунин ҳамлу нақл, ҳолат ва миқдори онро дар бар мегирад.

БОБИ 5. ЗАХИРАҲОИ ДАВЛАТИИ ҒАЛЛА ВА МАҲСУЛОТИ КОРКАРДИ ОН

Моддаи 30. Захираҳои давлатии ғалла

1. Захираҳои давлатии ғалла аз инҳо иборатанд:

- захираҳои давлатии ғаллаи озуқавӣ;
- захираҳои давлатии ғаллаи емӣ;
- захираҳои давлатии тухмӣ;
- захираҳои давлатии ғаллаи фурушӣ;
- захираҳои давлатии устуворгардонии бозори ғалла.

2. Захираҳои давлатии ғаллаи озуқавӣ барои таъмини эҳтиёҷоти сафарбарӣ ва амнияти озуқавории Ҷумҳурии Тоҷикистон таъин мегарданд. Захираҳои давлатии ғаллаи озуқавӣ дар ҳолатҳои истисноӣ бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои танзими бозори дохилӣ истифода шуда метавонанд.

3. Захираҳои давлатии ғаллаи емӣ барои қонеъ гардондани эҳтиёҷоти ҳайвоноти кишоварзӣ таъин мегарданд.

4. Захираҳои давлатии тухмӣ барои расондани кумак ба истеҳсолкунандагони ватании маҳсулоти кишоварзӣ дар ҳолатҳои ғавқулода, таъмини устувори эҳтиёҷоти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба маводи тухмӣ, навкунии тухмӣ, ивазкунии навъҳои тухмӣ, таъмини иҷрои созишномаҳои байнидавлатӣ таъсис дода мешаванд.

5. Захираҳои давлатии ғаллаи фурушӣ барои навкунии меъёри захираҳои давлатии ғаллаи озуқавӣ, захираҳои давлатии тухмӣ, захираҳои давлатии ғаллаи емӣ, фуруш дар бозори дохилӣ, расондани кумаки башардӯстона ва содироти ғалла таъсис дода мешаванд. Захираҳои давлатии ғаллаи фурушӣ метавонанд барои танзими бозори дохилӣ то ташаккули захираҳои давлатии устуворгардонии бозори ғалла ва (ё) дар ҳолати норасоии онҳо бо тартиби муқаррарнамудаи қоидаҳои ташаккул, нигоҳдорӣ, навкунӣ (ивазкунӣ), ҳамлу нақл ва истифодаи захираҳои давлатии ғалла мавриди истифода қарор дода шаванд.

6. Захираҳои давлатии устуворгардонии бозори ғалла барои таъмини амнияти озуқаворӣ ва танзими бозори дохилӣ бо назардошти қонеъгардонии эҳтиёҷоти минтақаҳои ҷумҳурӣ таъсис дода мешаванд.

7. Хароҷоти вобаста ба нигоҳдорӣ ва интиқоли захираҳои давлатии ғалла барои захираҳои давлатии ғаллаи озуқавӣ, захираҳои давлатии устуворгардонии бозори ғалла, захираҳои давлатии тухмӣ, захираҳои давлатии ғаллаи емӣ ва захираҳои давлатии ғаллаи фурушӣ аз ҳисоби буҷети давлатӣ ва дигар сарчашмаҳои муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон маблағгузорӣ карда мешавад.

Моддаи 31. Ташаккули захираҳои давлатии ғалла ва маҳсулоти коркарди он

1. Ташаккули захираҳои давлатии ғалла ва маҳсулоти коркарди он бо роҳҳои зерин сурат мегирад:

- харидаи давлатӣ;

- таҳвилҳои ройғони мақсаднок.

2. Талабот оид ба ташаккул, нигоҳдорӣ, навкунӣ (ивазкунӣ), ҷойгиронӣ ва истифодаи захираҳои давлатии ғалла ва маҳсулоти коркарди онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

3. Захираҳои давлатии ғалла ва маҳсулоти коркарди он аз ҳисоби истеҳсоли дохилию воридот таъсис дода мешаванд ва моликияти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд.

БОБИ 6. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 32. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 33. Аз эътибор соқит дониستاني Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ғалла»

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 июли соли 2006 «Дар бораи ғалла» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2006, №7, мод. 348) аз эътибор соқит дониста шавад.

Моддаи 34. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интиқоли расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Эмомалӣ Раҳмон

ш. Душанбе
21 феввали соли 2018
№1506